

مجالس رمضانی

۲۰

مجلس بیستم

دربارهٔ اسباب حقیقی پیروزی

علامه محمد بن صالح العثیمین رحمہ اللہ

ترجمہ: حمید ساجدی

مرکز مطالعات متین

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مجلس بیستم: دربارهٔ اسباب حقیقی پیروزی

سپاس خدایی را که در جایگاهش بزرگ است و در قهرش عزیز، و دانای حال بنده در نهان و آشکار است. آنکه مجاهد را با یاری‌اش پیروزی می‌بخشد، و کسی را که برای او فروتنی کند بلندجایگاه می‌سازد. صدای قلم را هنگام نوشتن می‌شنود، و مورچه را در بیابان‌های خشکش می‌بیند. از نشانه‌های اوست که آسمان و زمین به فرمانش برپایند، او را برقضاوتش، چه شیرین و چه تلخ، ستایش می‌کنم، و گواهی می‌دهم که معبودی جز الله نیست، که یگانه و بی‌شریک است، و گواهی می‌دهم که محمد بنده و فرستادهٔ اوست

که با نیکی به خلق در خشکی و دریا فرستاده شده. درود خدا بر او و بریارش ابوبکر که با آنچه از ایمان در سینه‌اش جای گرفت بر دیگران برتری یافت، و بر عمر عزت‌بخش اسلام با دوراندیشی و اقتدارش، و بر عثمان صاحب دو نور که در مورد امر و تقدیر دردناک و تلخ صبر پیشه کرد، و بر علی پسر عمو و دامادش، و بر خاندان و یارانش و پیروانشان به نیکی تا زمانی که ابر با قطراتش سخاوتمند باشد، و سلامی کامل بر آنان باد.

برادران و خواهران من: خداوند مؤمنان را در مواضع بسیاری در بدر و احزاب و فتح و حنین و غیره یاری کرد، خداوند آنان را یاری کرد تا به وعده‌اش وفا کرده باشد: **{وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ}** [روم: ۴۷] (و همواره یاری مؤمنان بر ما واجب بوده است)، **{إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ * يَوْمَ لَا يَنْفَعُ الظَّالِمِينَ مَعَذِرَتُهُمْ وَلَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ}** [غافر: ۵۱-۵۲] (ما

قطعاً پیغمبران خود را و مؤمنان را در زندگی دنیا و در آن روزی که گواهان بپا می‌خیزند یاری می‌دهیم و دستگیری می‌کنیم. آن روزی که عذرخواهی ستمگران بدیشان سودی نمی‌رساند، و نفرین (و طرد از رحمت خدا) بهرهٔ آنان خواهد بود و سرای بد (دوزخ) از آن ایشان خواهد شد).

خداوند آنان را یاری کرد زیرا آنان دین او را برپا داشتند، دینی که بر همهٔ ادیان برتری دارد، پس هر کس به آن چنگ زند بر همهٔ ملت‌ها برتری خواهد یافت: **هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ** [توبه: ۳۳] {اوست که پیامبر خود را همراه با هدایت و دین راستین [به میان مردم] روانه کرده است تا این آئین [کامل و شامل] را بر همهٔ آئین‌ها پیروز گرداند [و به منصهٔ ظهورش رساند] هرچند که مشرکان نپسندند).

خداوند متعال آنان را یاری کرد زیرا به اسباب پیروزی حقیقی، چه مادی و چه معنوی، عمل کردند. آنچنان اراده‌ای داشتند که با کمک آن و با پیروی از هدایت خداوند متعال و بهره بردن از راهنمایی و تثبیت او بر دشمنان خود پیشی گرفتند: **﴿وَلَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزِنُوا وَأَنْتُمْ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ * إِنْ يَمَسُّكُمْ قَرْحٌ فَقَدْ مَسَّ الْقَوْمَ قَرْحٌ مِّثْلُهُ وَتِلْكَ الْأَيَّامُ نُدَاوِلُهَا بَيْنَ النَّاسِ﴾** [آل عمران: ۱۳۹، ۱۴۰] (و ای مؤمنان، از جهاد در راه الله) سست (و ضعیف) نشوید و اندوهگین نگردید؛ و [بدانید که] اگر ایمان داشته باشید، شما برترید * اگر [در] احد] به شما جراحت [و آسیبی] رسید، به دشمنان شما نیز [در جنگ بدر به همان شکل] آسیب رسید [پس مقاومت کنید]. ما این روزها [ی شکست و پیروزی] را میان مردم می‌گردانیم، **﴿وَلَا تَهِنُوا فِي ابْتِغَاءِ الْقَوْمِ إِنْ تَكُونُوا تَأْلُمُونَ فَإِنَّهُمْ يَأْلُمُونَ كَمَا تَأْلُمُونَ وَتَرْجُونَ مِنَ اللَّهِ مَا لَا يَرْجُونَ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا﴾** [نساء: ۱۰۴] (و ای مؤمنان، در

مجلس بیستم: درباره اسباب حقیقی پیروزی

تعقیب آن گروه [دشمن] سستی نکنید. اگر شما [از خستگی و جراحت] رنج می‌برید، آنان نیز چنان که شما رنج می‌برید رنج برده‌اند؛ ولی شما از الله چیزی را امید دارید که آنان ندارند؛ و الله دانای حکیم است)، **فَلَا تَهِنُوا وَتَدْعُوا إِلَى السَّلَامِ وَأَنْتُمْ الْأَعْلَوْنَ وَاللَّهُ مَعَكُمْ وَلَنْ يَتَرَكَكُمْ أَعْمَالَكُمْ * إِنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهُوَ** [محمد: ۳۵]، [۳۶] (پس [ای مؤمنان، هنگام رویارویی با دشمنان] سستی نوزید و [از ترس جنگ، آنان را] به صلح و آشتی دعوت نکنید؛ در حالی که شما برترید و الله با شماست و هرگز از [پاداش] اعمالتان نخواهد کاست * به راستی که زندگی دنیا، بازیچه و سرگرمی است). پس با این تقویت و تثبیت، با نیرو و عزم و جدیت پیش رفتند و با پیروی از سخن پروردگارشان سبحانه و تعالی: **وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ** [انفال: ۶۰] (و [ای مؤمنان،] هر چه در توان دارید از نیرو [و جنگ‌افزار]

بسیج کنید)، به هر نوعی از نیرو و ابزار که ممکن بود از نیروی روانی باطنی و نیروی نظامی ظاهری خود را مجهز ساختند.

خداوند متعال آنان را یاری کرد زیرا به یاری دین او قیام کردند:

وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ * الَّذِينَ إِنْ مَكَّنَّاهُمْ فِي

الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ

وَلِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ [حج: ۴۰-۴۱] (و الله کسی را که [دین] او را یاری دهد،

یقیناً یاری می‌کند. بی‌تردید، الله قدرتمند شکست‌ناپذیر است *

[همان] کسانی که هر گاه در زمین به آنان قدرت [و حکومت]

بخشیم، نماز برپا می‌دارند و زکات می‌پردازند و [مردم را] به نیکی

فرمان می‌دهند و از کارهای ناپسند باز می‌دارند؛ و سرانجام کارها از

آن [الله است]. در این دو آیه کریمه، خداوند به کسانی که او را یاری

می‌کنند، وعده پیروزی داده است، وعده‌ای مؤکد با تاکیدات لفظی و

معنوی: مؤکدات لفظی در این دو آیه یکی قسم مقدر است، زیرا تقدیر

جمله این است: به خدا سوگند، خداوند یاری می‌کند کسی را که او را یاری کند، و دیگری لام و نون در **﴿وَلَيَنْصُرَنَّ﴾** هر دو برای تأکید هستند، و اما تأکید معنوی در این فرموده باری تعالی است: **﴿إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ﴾** (الله را منتهای اقتدار و توانایی است) پس او تعالی قوی است و ضعف ندارد و عزیز است و خوار نمی‌شود، و هر نیرو و عزتی که با او مخالفت کند، ذلیل و ضعیف خواهد بود، و همچنین این فرموده پروردگار: **﴿وَلِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ﴾** (و سرانجام همه کارها به الله برمی‌گردد)، تثبیتی برای مؤمن است، که اگر پیروزی را به دلیل عدم وجود شرایط مناسب از دیدگاه خود دور از دسترس بیندارد، به یاد می‌آورد که او سبحانه هر چه بخواهد را بر اساس حکمتش تغییر می‌دهد.

در این دو آیه، بیان اوصافی است که مؤمن با آن سزاوار پیروزی می‌شود، و این همان اوصافی است که مؤمن پس از تمکین در زمین

به آن آراسته می‌شود، و این تمکین او را به سرمستی و طغیان و برتری و فساد نمی‌کشاند، بلکه او را در دین خدا قوی‌تر و در تمسک به آن استوارتر می‌کند.

صفت اول: **الَّذِينَ إِنْ مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ** [حج: ۴۱]

(همان) کسانی که هر گاه در زمین به آنان قدرت (و حکومت) ببخشیم، نماز برپا می‌دارند) و تمکین در زمین جز پس از تحقق عبادت خدای یکتا حاصل نمی‌شود، همانطور که خداوند متعال فرمود: **وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِّنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا** [نور: ۵۵] (الله به افرادی از شما که ایمان آورده‌اند و کارهای شایسته انجام داده‌اند، وعده داده است که قطعاً آنان را در زمین جانشین [مشرکان] می‌سازد؛ همان گونه که کسانی را که پیش از

آنان بودند [نیز] جانشین [کافران و ستمگران] نمود؛ و [فرموده است] دینشان را که برای آنان پسندیده است، حتماً برایشان استوار [و پیروزمند] می‌سازد و یقیناً ترسشان را به آرامش و امنیت تبدیل می‌کند؛ [چرا که] تنها مرا عبادت می‌کنند و چیزی را با من شریک نمی‌سازند). پس هرگاه بنده به عبادت خدا قیام کند و در گفتار و کردار و اراده‌اش برای او خالص باشد و جز خشنودی الله و سرای آخرت را نخواهد و نه جاه و ثنای مردم و نه مال و نه چیزی از دنیا را نخواهد، و بر این عبادت خالصانه در خوشی و ناخوشی و سختی و آسانی استمرار ورزد، خداوند او را در زمین تمکین می‌دهد. پس تمکین در زمین مستلزم وصفی پیش از آن است و آن عبادت خدا به تنهایی و بی‌شریک است.

و پس از تمکین و اخلاص، صفت دوم می‌آید: برپایی نماز، به این صورت که نماز را به نحو مطلوب با رعایت شروط و ارکان و واجبات آن

ادا کند، و تکمیل آن به نحو احسن با انجام مستحبات آن ممکن می شود، به این صورت که وضو را به نیکویی بگیرد، و رکوع و سجود و قیام و قعود را به بهترین نحو انجام دهد، و بر وقت نماز و برپایی جمعه و نماز جماعت محافظت کند، و خشوع که حضور قلب و سکون اعضا است را رعایت نماید، زیرا خشوع روح نماز و مغز آن است، و نماز بدون خشوع مانند جسم بدون روح است.

از عمار بن یاسر رضی الله عنه روایت شده است که شنیدم پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: «همانا مرد برمی گردد در حالی که جز یک دهم نماز، یک نهم، یک هشتم، یک هفتم، یک ششم، یک

پنجم، یک چهارم، یک سوم یا نصف آن برایش نوشته نشده است».

به روایت ابوداود و نسائی^۱.

صفت سوم: پرداخت زکات: **وَأَتُوا الزَّكَاةَ** (و زکات می‌پردازند) به این صورت که آن را با رضایت کامل به مستحقانش بدهند، بدون کم و کاست، و با این کار به دنبال فضل و رضایت خداوند باشند، و در این صورت خود را تزکیه کرده و اموال خود را پاک می‌کنند و به برادران خود از فقرا و مساکین و سایر نیازمندان سود می‌رسانند. گروه‌های مستحق زکات واجب در مجلس هفدهم بیان شد.

صفت چهارم: امر به معروف **وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ** (و به نیکی فرمان می‌دهند). معروف هر چیزی از واجبات و مستحبات است که خدا و

۱- عراقی می‌گوید: سند آن صحیح است. (مؤلف). به روایت ابوداود: کتاب الصلاة، باب ما جاء فی نقصان الصلاة (۷۹۶)، و نسائی در السنن الکبری: کتاب السهو، باب تخفیف الصلاة فی تمام (۶۱۲) از عمار بن یاسر رضی الله عنهما.

رسولش به آن امر کرده‌اند. مومنان به این کار امر می‌کنند تا شریعت خدا را زنده کرده، بندگان را اصلاح کرده و رحمت و رضوان او را جلب کنند. پس مؤمن برای مؤمن مانند ساختمان است که برخی از آن برخی دیگر را محکم می‌کند، و همانطور که مؤمن دوست دارد خودش به طاعت پروردگارش قیام کند، باید برای برادرانش نیز قیام به طاعت خدا را همانطور که برای خود دوست دارد، دوست داشته باشد، و امر به معروف وقتی همراه با ایمان و تصدیق باشد مستلزم این است که امر خود به آنچه امر می‌کند عمل نماید، زیرا از روی باور و اعتقاد به فواید و ثمرات آن موضوع به آن امر می‌کند.

صفت پنجم: نهی از منکر است **وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ** (و از منکر باز می‌دارند). منکر هر کدام از گناهان کبیره و صغیره‌ای است که خدا و رسولش از آن نهی کرده‌اند، چه مربوط به عبادت باشد و چه به اخلاق و چه به معاملات آنان از همه اینها نهی می‌کنند تا دین خدا را حفظ

کرده، از بندگاناش حمایت کرده و از اسباب فساد و عقوبت دوری کنند.

پس امر به معروف و نهی از منکر دو ستون محکم برای بقا و عزت و وحدت امت هستند تا هواهای نفسانی آن را دچار تفرقه نساخته و از راه به در نبرند، و به همین دلیل امر به معروف و نهی از منکر از فرایض دین بر هر مرد و زن مسلمان قادری است: **وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ *** وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَأُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ {آل عمران: ۱۰۴، ۱۰۵} (و [ای مؤمنان،] باید گروهی از شما باشند که [مردم را] به نیکی دعوت کنند و به [کارهای] شایسته فرمان دهند و از [امور] ناپسند بازدارند؛ و آنانند که رستگارند * و مانند کسانی نباشید که پس از آنکه دلایل

روشن برایشان آمد، پراکنده شدند و اختلاف کردند. اینان عذابی سهمگین [درپیش] دارند).

اگر امر به معروف و نهی از منکر نبود، مردم دچار تفرقه و حزب گرای می شدند و هر حزبی به آنچه داشت خوشحال بود، و به خاطر این فریضه مهم است که امت اسلام بر دیگر امتها برتری داده شد: **كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ** {آل عمران: ۱۱۰} (ای امت محمد،) شما بهترین امتی هستید که برای مردم پدیدار شده اید: به کار نیک فرمان می دهید و از کار ناپسند باز می دارید و به الله ایمان دارید).

و با ترک آن چنین خواهد شد که: **لُعِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَى لِسَانِ دَاوُودَ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ * كَانُوا لَا يَتَنَاهَوْنَ عَنْ مُنْكَرٍ فَعَلُوهُ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ** {مائده: ۷۸، ۷۹} (افرادی) از بنی اسرائیل که کفر ورزیدند، از زبان داوود [در زبور] و

مجلس بیستم: دربارهٔ اسباب حقیقی پیروزی

[از قول] عیسی پسر مریم [در انجیل] مورد لعن قرار گرفتند. این [نفرین،] به خاطر آن بود که نافرمانی کردند و [از حدود الهی] تجاوز می نمودند * آنان یکدیگر را از [گناهان و] کار[های] زشتی که انجام می دادند نهی نمی کردند. به راستی، چه بد بود آنچه انجام می دادند!].

این پنج صفت هرگاه با انجام آنچه خداوند به آن راهنمایی کرده است، از دوراندیشی و عزم و آماده سازی نیروی مادی تحقق یابد، پیروزی به اذن خدا حاصل می شود: **وَعَدَ اللَّهُ لَا يُخْلِفُ اللَّهُ وَعْدَهُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ * يَعْلَمُونَ ظَاهِرًا مِّنَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ عَنِ الْآخِرَةِ هُمْ غَافِلُونَ** [روم: ۶، ۷] ((این پیروزی) وعدهٔ الله است [و] الله هرگز از وعدهٔ خود تخلف نمی کند؛ ولی بیشتر مردم نمی دانند * آنان فقط ظاهری از زندگی دنیا را می دانند و از آخرت غافلند). پس برای

امت از یاری خدا چیزی حاصل می‌شود که به ذهنشان هم خطور نمی‌کرد.

مؤمن مطمئن به وعده خداوند می‌داند که اسباب مادی هر چقدر هم قوی باشند، در برابر قدرت خدایی که آن‌ها را خلق کرده و به وجود آورده، چیزی نیستند:

- قوم عاد به نیروی خود افتخار کردند و گفتند چه کسی از ما

نیرومندتر است؟ پس خداوند متعال فرمود: **﴿أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ**

اللَّهِ الَّذِي خَلَقَهُمْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يَجْحَدُونَ *

فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا صَرْصَرًا فِي أَيَّامٍ نَحِسَاتٍ لِّنُذِيقَهُمْ عَذَابَ

الْخِزْيِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَخْزَىٰ وَهُمْ لَا

يُنصَرُونَ﴾ [فصلت: ۱۰۵، ۱۰۶] (آیا نمی‌دانستند الله [آن خالق

یکتایی] که آنان را آفریده، نیرومندتر از آنان است؟ ولی [با

لجاجت] آیات ما را انکار می‌کردند * سرانجام تندبادی سرد و

سخت در روزهایی شوم بر آنان فرستادیم تا عذاب رسوایی
[و خفت] را در زندگی دنیا به آنان بچشانیم؛ ولی عذاب آخرت
رسواکننده‌تر است و [از هیچ سو] یاری نخواهند شد.

- فرعون به پادشاهی مصر و نهرهایی که از زیر او جاری بود
افتخار کرد، پس خداوند او را با آبی که به آن افتخار می‌کرد
غرق کرد و پادشاهی او را به موسی و قوش و اگذار کرد، در
حالی که در نظر فرعون خوار و ناتوان بود.

- قریش به عظمت و جبروت خود افتخار کردند و از خانه‌های
خود با رؤسا و بزرگان‌شان از روی سرمستی و ریاکاری خارج
شدند و می‌گفتند: بر نمی‌گردیم تا به بدر برسیم و در آنجا
شتر ذبح کنیم و شراب بنوشیم و کنیزان آواز بخوانند و
قدرت ما به گوش همهٔ عرب رسیده و همیشه از ما بترسند.
پس به دست پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و یارانش

بدترین شکست را خوردند و اجسادشان مانند مردار در چاه
بدر انداخته شد و ذلت و خواری آنان تا روز قیامت نقل
محافل شد.

ما مسلمانان در این دوران اگر اسباب پیروزی را فراهم ساخته و به
وظیفه دینی خود عمل کنیم و الگو باشیم نه مقلد، و پیشوا باشیم نه
پیرو دیگران، و با صداقت و اخلاص از ابزار جنگی مدرن استفاده کنیم
اگر اسباب پیروزی را به دست آوریم و به وظیفه دینی خود عمل کنیم
و الگو باشیم نه تابع، و پیشوا باشیم نه پیرو دیگران، و با صداقت و
اخلاص از وسایل جنگی مدرن استفاده کنیم، خداوند ما را بر
دشمنانمان یاری می‌کند همانطور که نیاکانمان را یاری کرد. خداوند
وعده‌اش را محقق ساخته، بنده‌اش را یاری کرد و احزاب را به تنهایی
شکست داد. **لِسُنَّةِ اللَّهِ الَّتِي قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلُ وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ**

تَبْدِيلًا [فتح: ۲۳] (این سنت الهی است که پیشتر نیز جاری بوده است؛ و هرگز در سنت الهی تغییر و تبدیلی نخواهی یافت).

خداوندا، اسباب پیروزی را برای ما فراهم کن که با آن شاهد پیروزی و عزت و کرامت و سربلندی اسلام و شکست و ذلت کفر و طغیان باشیم، تو بخشنده و کریمی، و درود و سلام خداوند بر پیامبرمان محمد و بر خاندان و یاراناش باد.

مرکز مطالعات متین

www.MatinStudies.com

t.me/MatinStudies

facebook.com/MatinStudies

Instagram.com/Matinstudies

X.com/Matinstudies